

Előfizetési ár:
Videken: helyi:
Évi egyre 2 f. 50 kr. Évi egyre 2 f. 24 kr.
Félévre 1 f. 50 kr. Félévre 1 f. 48 kr.

HETILAP

Az iparvilág, tudomány, művészet és szépirodalom köréből

SZERKESZTŐSÉG-hez ezimend.
Minden levelet a szerkesztőséghez küldjenek.

Tartalom:
Mezőgazdasági tanulmányok. V. J. E. — 2000 birtokosok alapítására. Kövéri László. — Egy...

Mezőgazdasági tanulmányok. *)
A mi haszonbéri szerződéseink nagyob-
bára a következő elveken nyugsznak.

Haszonbérlet lehet akárki és miféle em-
ber, szakértő vagy kontár, gazda vagy spe-
culáns, becsületes vagy zsebvágó, csak hogy
mentől nagyobb összeget ígérjen, és ha lehet
előre lefizetni képes legyen.

Szerződéseinket kötjük legfeljebb 6 évre.
Tehát hatnak díján veszünk három hasznót.
Ugyan ki képes a pillanatnyi haszonnál na-
gyobb iparárt fordítani ily rövid idejű bir-
tokra? Az angol és holsteini hét évvel ke-
vesebb időre ki sem veszi a birtokot, és ez is
a lelküismeretes kezelés mellett a bér-
tőre nézve általában károsnak tartják. En-
emlékezem, hogy 8-9 évre szóló szerződést a
fiscusi uradalmakban láttam, magánosoknál nem.

Hány tehát vagy ökörfogatot, mennyi
lovat, mekkora juhnyáját, minő gondás esz-
közöket, mennyi befektetendő tőkét és hitelt
visz a kivett birtokba bérletnek, tehát mennyi
trágyára, minő gazdaságra van kilátás? ho-
gyan kezelteik a szőlő, szántóföldek, rétek?
sat. talán karó nélkül féltől búrjában, elcsu-
kódva vagy kivészve ölnyi gyereket az első
parlagul a második, török buzának az utolsó?

Megérett-e a szén és sarjatermést a bérnök,
visszaadja-e a nyert trágyát a földnek, vagy
tan földde válni engedni udvarán, utcáza kör-
datja, vagy a szomszédnak ajándékozza? sat.
Maga kezeli-e a birtokot és czéltárványosán,
vagy a haszonbérletnek adja? Tán a szántók
fete hasznáért miveltet a szőlőt? a szénater-
mes arából pedig gabonát veszs az úfasági
gyümölcsös öő faiból pálinkává égeti? Jó ál-
lapotban tartja-e az átvett marhákat, juhokat?
gondviseli-e a kertiéseket s romlásait kiiga-
zilja-e, vagy roskadni, ledőlni engedti? Szó-
val: megmarad-e erejében a birtok, javul-e
vagy tán végkép kinsz magából a fatális hat
év alatt? S lehet-e kilátása a maradéknak ily
kezelés mellett csak felére is azon haszon-
bérnek, melyet mi kapánk?

Mindezekről a mi szerződéseinkben gon-
doskodva nincs!

A mi haszonbéri szerződéseink philoso-
phiája kevés módosítással ez: „N. N. kiveszi
„XX. jóságát, fizet érte ennyit, felet ekkor,
„másfelét ekkor; a hat év elteltével mindent
„a mit használ is, a mostani állapotban köte-
„les visszaadni; haszonbér elengedésnek hely
„nem adatik; ha tudjuk, hogy élhet, vagy meg-
„nehezítünk rá, birtokunkat másnak adjuk;
„azonban ha megszorulunk s bérnökünknek
„léss módja, minket a haszonbér összegéig
„több évekre is — vagy tán a jóság bec-
„sértékéig — előlegesen is kifizethet.”

De aztán meg is mérheti ám az ember
a haszonbérben birt szörnyen pusztaságos ud-
varokat, elrombolt épületeket és kerítéseket,
a zsir után éhező szántókat és elkopárult me-
zőket! Szánalmom, kívül még egy érzés, egy
kimos sejtelm előérzése, bizonyára megszá-
landja lelkiét: annak sejtelve, hogy a haszon-
bér rendszárnek utóljára is az országos föld-
értéknek óriási mecsökkenése, egy univer-
zális bukás, és sok sok koldustársznya lesz
idővel gyászkövetkezése!

A ki nem tanul, nem képezi magát, azt
azt mondják róla; miveltelen, nem sok hasz-
nára van magának is másnak is. Ez egyszer-
rű és természetes igazságot szintoly helyesen
lehetne alkalmazni a birtokra, mely ha em-
berül utána nem látunk, nem miveltjük, bizony
és természetes igazságot szintoly helyesen
lehetne alkalmazni a birtokra, mely ha em-
berül utána nem látunk, nem miveltjük, bizony
és természetes igazságot szintoly helyesen
lehetne alkalmazni a birtokra, mely ha em-
berül utána nem látunk, nem miveltjük, bizony

Amde a mi hat éves haszonbérrendsze-
rünk mellett, idegen birtokban, máskép gaz-
daskodni nem lehet — mondják sokan — szá-
maltalau okokat hoznak fel. Így például, hogy
birtokviszonyink nincsenek kitisztázva, nincse-
nek elkülönözve, tagosítva, a községi helyek
felosztva, nincsenek elengedő gajmerettel, és
tökével bíró haszonbérletnek s a birtokosok is
nagyobbára az okszerű gazdasátról, a föld-
mivelésnek állami fontosságáról, a szabadp-
fogadott napszámokkal jászágkezelés elő-
nyeiről felvilágosodna nincsenek, szoval egy
a külföldön már rég divatozó zelszerubb bir-
tokkezelésre még elkeszülve, az ehcz szüksé-
ges tőkével ellátva nem vagyunk.

Mindezeket szívesen megengedem. Azon-
ban vagyonosságunk és birtokviszonyink tény-
leges állását véve is felvilágosodna haszon-
bérrendszerünkben némely javításokat lehetne
most és azonnal saját akarattal, minden kül-
ső segély nélkül tenni.

Megmondom mik lennének azok:
Kimondatnék a birtokosság részéről, mi-
szerint fölösleges birtokait hajlandó 10-12
évre is haszonbérbe adni. Bérletnek azonban
a gazdaságot értő, kellő fundus instructussal
és aránylagos tőkével bíró, becsületes hon-
polgárokat fogad el.

Kifejzetnék a haszonbéri szerződésben,
hogy a jóságot annak természete szerint egy
tömegben szükség kezelteni, hogy albérlok-
nek kiadni vagy egyes földeket elszakasztani,
ezellemen használni, réteket felszaggatni,
földeket, szőlőket pusztán hagyini nem szabad.

Hogy a birtoknak „akarmány” név alá
jöhető természet attól elvonni tilos lesz, sőt
azt felemészteve egyenesen azon termőföldnek
visszaadni kell.
Hogy mindenféle épületeket, kerítéseket,
gyümölcsösöket, veteményest, érdeket, haszo-

Hirdetések és magánvita
Hirdetések és magánvita, melyhez minden, tabeni
tak nagy hasznos gar- beiktatásul még 10 per-
mon, sőt a j. az a bejuttatás számomra.
go elvise amlatú avarvissá, kénytelenem
maga egyváltóval a od a h.
ezrebe a gyövevény
ezrebe a gyövevény
ezrebe a gyövevény

Hogy okszerű, sikert mutató, a magán és
hazai érdekeknek megfelelő kezelés mellett,
a haszonbérletnek évei kelése után is mégok
felett elsősege leend.

Azonban e végre okvetlen szükséges:
a) hogy a birtokos osztály, ide érve a
kír. fiskust is mint legnagyobb birtokost, a
jelen birtokkezelés véginségbe döntő vesze-
lyes természetét felismerje, s annak gyökere-
s javítását eszközölni ne késsék.

b) hogy a hon értelmén gazdaságban
járás, némi vagyonnal bíró osztály a földkel-
polgárok, volt udvari tiszték, ügyvédek, régi
kormányhivatalnokok, szoval a mivelt közép-
osztály figyelmét ismeretleit, munkásságát a
mezőgazdasági terro fordítsa, fillereit háztar-
tás és életmód egyszerűsítés útján megtaka-
rítsa, s egy vagy nos, erős, értelmés
és nem emzotte szörzelmu haszonbér-
osztálynak a lapját rakja le; je-
lentke, szulya és befolyása kormánytól és
kormánytólaknál — hidjétek — nem soká fog-
na késmi, áldásos következtetést pedig a kon-
tár, speculáns, sehonnai haszonbérletnek or-
szágunkból kiszorítása földmivelésünk felvi-
vázása lenne. És pedig ez egyenesen a fiscu-
pradalmoknál lenne kezdendő. A mi kormá-
nak legtöbb módja van nagy instructiókat ten-
ni, mintagazdaságot állítani, vagy pedig a
jóságokat 15-20 évre derék haszonbérlok-
nek adni. Más országokban is úgy van ez. Mert
hiszen a fejedelem egy német írótvarint
a mellett, hogy a legtöbb birtokos, egyszerű
mind az országnak a tyja ki főképen azon
not, mi az uradalmok helyes kezeléséből és
a produktó szaporodásából származik, köh-
hogy szemé elvett tassa. A főképen a közorvost
termésen nyugszik a hősposedés, a kezmpár,
kereskedés, egyesek fölléte és állam ereje.

A fisc. uradalmak az okszerű földmivelés min-
tái; az országbeli gazdaságokos tükörei lehet-
nének, s legtöbbnyire még sem azok. Roppant
földbirtokok természetellenesen kicsikart szir-
ja egyes vampyrok kezébe esik, a földmive-
lés pedig léhezik és avval minden
Képzeltük el, hazámfiat hogy minden föld-
birtokos, ki tudományos vagy — ha úgy tet-
szik — hivatali dolgokban nem tárdozik, leg-
alább nyáron által esaladástól válamelyik bir-
tokában lakik, egyet vagy többet lehetőleg
instruálva, szakértő tiszték által személyesen
kezelteit, felusi iskolákra figyelmhez, a tölké-
szeket buzdítja, a községek igazgatásába ten-
csával befoly, tekintélye s környezete által a
nőpét világoztja, a gazdasági javításokra pél-
dát mutat, útát tör sat.

Képzeltük el: hogy többi birtokait ahöz
értő, derék hazafi bérnökök a birtokosság,
magok, az okszerű gazdaság és drága hon ér-
dekében kezelik! Mily lendületet kapna a me-
zőgazdaság, ipar, kereskedés és közvagyonos-
ság, mennyit nyerne az országos birtokosok,
mily szép lenne ily alakban a hon képe, meny-
nyivel boldogabbak, mint most, lakói!

Még csak egy pár szó.
Mikor a hon sorsát szíveben viselő fő,
gyógyítani akarván, fájdalmas igazságokat
hogy nemzetének szemébe mondjan, hidjétek

Table with 2 columns: font, kr.
1 5
4 6
1 6
1 12

nam
egy te-
risfából
. Hid-

* Lásd Hetilap 31. szám.

el maga éri a legnagyobb fájdalmat; és még is tennie kell a nemzeti hűség ösztönénél fogva. En is így valék; midőn minapi cikkeimben a városom ulést és szerfeletti költökését, a közelbbiekben pedig haszonbéri elv- és üdvtelen eljárását róvám meg épen azon osztálynak, melynek vállain szinte egyezredéig nyugovók a hon alkotványos szentegyháza — értem a nemességet. És még is fel kelle szolanom, kiáltanom, ösztönözöm a jövőnkért aggódo szív! Véreim, barátim, főbirto- kosok! ébredjétek fel! Ime part szélén áll- tok s állunk. Ime tátong felétek s felénk az elszegényedés örvénye! s ha elnyel titeket, a nemzeti hajó alagereidait, ezer apró kö- téseit és deszkaszálait, a néptömeget is ok- vetlen magával ragadja. Véreim, barátim, lát- satok birtokaitok után!

2000 pfrt. leánynevelde ala- pitására.

Szerkesztőségünk az april 24-ki öröm- ügylapok közepette a legedesebb hazafi öröm- mel lepletk meg a következő sorok: „Tisztelt szerkesztő ur! Azon gondolat, melyet ön lapja oly ne- mes buzgalommal indítványozza, egy növele- de alapításának gondolatja, engem sok évek óta foglalatokodtat. A tárgy iránt mind inkább támadó részvét, s a létesítés szükségességé- nek mély érzete arra birt, hogy egy ily in- tázat megalapítására tehetségemhez képest ál- dozatot hozzak.

Alaktalan előérzetem azt sugalja, hogy épen e reménydús napot választjuk egy ma- gyar ajku nevelde-intézet alapítására. E vég- re 2000 azaz kétezer pfrtot vagy annak 5 százötletjét ajánlom fel; teljes reménnyel lé- vén, hogy elegend lesznek hazámiai és hazám- leányai között, kik a közérdek és közszükség intő szavait felfogva, alapítványom nevelésé- re s egy intézet létrehozására szóval és tet- tel hozzájárulni hazafikötelességöknek fogják tartani. Kolozsvár april 24-kén 1854.

Szabó Ferenc, cs. k. főhadnagy.

Szerkesztők távol létében azon szabad- ságot vessem magamnak, hogy köztisztelőben álló hazánkba, nemes áldozatát a haza, nem- zet és közönség nevében megköszönjem. Mint a bölji gondolatok írója, s illetőleg egyik indítványos, megragadom az alkalmat kijelenteni, mikép azon cikkekben nevelés- sünk jelen helyzetét ecsetelése, a lehető leg- sötétebb színekkel választottam, hogy kívánt sikerre juthassak.

Igen sajnálnám, ha a fennebbi cikkek- ben valaki tén kifakadást látott volna. Az író, miként a festő különböző szempontból kell hogy tárgyait fölvegye, hogy a kiket egyik fölvetel hidegen hagy, a más érdekelje.

A Délibábsban s azelőtt közölt e tárgyú cikkeimből, ki figyelemmel kísérte, láthatá, hogy a nőnemet isten utolsó, s így legremekebb gon- dolatjának, földi életünk örangyalainak hittem és hiszem. Valamint azt is, hogy hol csak le- het mindig szemem előtt tartom Diderot azon lovagias mondását: hogy ki nőkről akar írni, az mártás tollát szívárványba, s hintse so- raira, a lepkeszárny aranyporát.

És ez elvet lapunk egész iránya osztja; s hogy az utolsó időkben ezen nemes mon- dást nem egészen követlünk, öntudatosan te- vők; s hogy nem követlünk, okunk van örvendeni.

A föld keblét is föl kell szaggatni, ha vetni akarunk. A kedélyvilágban vihart, borot kell előidézni, hogy az érzelem áldást hozó fellepként megnyíljon. Hányan lehetnek tisztelt hazánkiai között, kik velünk éreztek, gondoltak, de az igazság leleplezése keserű feladatát magokra vonni nem ohajták; s még sokáig nem látták volna előjöve az időt arra, melylyel annyira elkéstünk.

Im tisztelt hazánkfia a felhasogatott föld- be elveté a magot, melyből egy új éden vi- rulhat fel, mely egykor a legedesebb arnyat adó lombzatként foghat felvirulni családi é- lelünk elvesztett, de lelkeségünk által ujra visszaidézett paradicsomában.

Im, előtünk áll legszebb bírálatra azon cikkeknek, melyeket nyiltan és magánosan annyin jónak láttak megtámadni. A pusztá ta- gadás mellett, mint emlékoszlop, mint talpkő emelkedett fel tisztelt hazánkfia áldozatho- zatala. A tagadás helyett megmutatá, hogy e nemzet még elég erős szemébe nézni az igaz- ság szavának, s hogy elég képességet érez arra, hogy a sirásó érzelmeknek elébe álljon.

A növevelés nem csak nálunk, de má- sutt is el van hanyagolva. Az emberiség kert- hez kezdé hasonlítani, melynek egyes részei szépen virágzásba hozatának, míg más részei gyomnak adattak át. Az újabb idő ábrándos politikája annyira kiragadta a férfiakat a csal- ládélet boldogító köréből, hogy a családélet egészen elhanyagoltatt. Mig a férfi karddal és szóval künn győzelmeiket viva ki a köz- ügy részére, a magán életben mindennap egy- egy csatát veszte. S következzé se lön, hogy a künn harczoló férfi ha háza tűzhelyére tört, ott a nő, ki elhanyagolva látta magát, nem érzé a férfi verejtékét, fájdalmát, omló vérét, sebeit. Az öszhangzás nagyrészt elenyészett a családélet harmóniájában.

S ki volt azok? A férfiak nem; kik a dicsőséget, pénzt, ragyogást, inkább megsze- reték, mint a boldogságot.

Azonban nem akarunk értekezni. Nem akarjuk említeni, hogy e kor s mi is vele e tárgy körül egyedül a jelennek élünk; hogy a jövőre mit sem számítánk. Midőn a fentiszelt honfiak köszönetet hozunk, azon reményt fejezzük ki, hogy e nemzet alkalmasint belátta elmulatásait, hogy tekintetét a jövőre is kezdi már függeszteni, hogy belefáradt a multak visszakövetelő si- syphus munkájába: s mi nem a holt multtól, hanem az élethező jövőtől kezd reményleni. Bizni kezdünk a nemzet lelkesedésébe, mint- hogy a lelkesedés a legnagyobb, legapadhat- lanabb töké, ha jól kezeltilik. Bizvást re- menyiljük, hogy a haza fiai, s főleg a haza- lelkes növilága élére áll ez ügynek, s meg- mutatja, hogy ha a férfiak kezét fognak ve- lők, óriási eredményeket képesek elér- lődni; megmutatják, hogy ériek elhivatásuk nemességét, magasztosságát, szentségét.

Kővári L.

Egy látogatás a török szultánnal.

Most, midőn az egész világ közfigyelmé- nek tárgya Konstantinápoly és azon esemé- nyek, melyek körülötte történnek, érdekesnek tartjuk Europa legnagyobb varázshatalmu írói- nak egyikétől (Nouveau voyage en Orient par M. de Lamartine 1851) némi jellemző rova- tokat közleni arról, kinek személye körül fo- rognak az események.

Lamartine közelebbi keleti utazása alkalmával oly szerencsés volt, hogy a szultán őt mint egyszerű utazót és vendéget elfogadta, mely fogadtatásra nézt emlitett úti jegyzetei- ben ekepen szól:

Szekeerünk nedves homokos földön egy kised hajlék előtt állott meg. Leszállottunk; vezetők nagyon arnyos ösvényen, nyilt hely- re vezérlet, melynek egyik felében egy kised négyzetű házikót pillantánk meg, mely törpe földézetével, egyetlen ablakával nagyon hasonlított egy egyszerű csinos falusi papi lakhoz; zöld rostélyu karzatol lépcsőzet ve- zett a házikó emelvényes tornáczára; hatal- mas nagy gyümölcsfák arnyékolták a torná- czot, s különösen őt vagy hat hársfa terjesz- tette el aigát a földézetet, mely arnyaikban egészen elmerült. Egy négyzetű vízmende- cze éltetett egy kis szökőkútát, melynek su- gára andalítólag csörgedezett el a pavillon ajtója előtt. Egy más egyszerű lépcsőzet kis

konyhakertbe vezetett, hol europai gyümölcs- fák sorai között, miként földmivelő kertjében veteménygyök terültek el. A kioskól alig husz lépésnyire falusias házikóban török ker- tész lakozott családjaival, ki gondatlanul járt kelt ágyásai, fái, kised kútja körül, mintha egészen hon lett volna; nem is figyelt reánk: s mégis ez volt kedvencz kioskja, nyugdaja, és tanuló palotája annak, ki uralkodik Azián, Afrikán, Európán, Babilontól Belgradig, The- betől Stambulig.

Egyetlen bévezető, a kiosk öre felnyit- totta a sorompókat, s vele elhaladánk a csend, nyugalom és egyszerűség ezen palotájának aj- tója előtt; az ajtó nyitva volt, hogy a szellő, a fris lég és a csermely morajja behathasson. Futó pillanatot vethetünk a hajlék belsejébe: az egész egy négyzetű terem négy zöldre festett falak között, a kirakott padlalon a fa- lak mellett fejez selyemmel borított pamlag vonult el az egész teremben; s egy ablak, mely a nagy hársfákra nyilt; a mely csendet a terem közepén felszökellő kis kút zavarta meg fecskenedezésével; semmi más butor, sem- mi ékesítvény; eléggé ékesítette magánossá- ga, eléggé felbutorozta arnyaltsága.

A szultánnak egyik szolgája, a szomszéd patak fővényéből behintett arnyas ösvényen az imént látott konyhakertbe vezetett, közel a császári lakhoz, egy hatalmas cser arnyá- ban egy fa-padra. — Ő fensége tüstént meg- érkezend — monda; rendeletem van önöket elfogadni, frisitökkel és pipával megkínálni.

Várakoztunk, hallkan beszélgetve ez egy- szerűség feletti meglepetésünkön, miután any- nyi pompára vártunk, s bámulván e kedves hajlékot, hol csak a természet lehetett bá- mulni. A muszلمانok, kik hegyek és völgyek ölen születtek, mint pályatornepek györmekéi a természet szenvedélylyel ápoltt emlékeit pa- lotáikba is bevitték.

Végre néhány lovagot látánk sebesen fe- lénk vágatni; később nagy kíséret tñnt fel a távol láthatár kékjében, elől magános lovag közeledett lassan léptetve, szürke lován; a szolga monda, hogy ez a szultán.

Néhány pasa, kik a szultánt megelőzték, üdvözelt bennünket nevében, kijelentvén, hogy ő maga is rövid időn megérkezend.

Csak hamar maga a nagy vezér Resyd pasa jött hozzánk a hárs alá, hogy barátaim- mal a császárhoz vezessen. — Ő felsége — monda nekem a nagy vezér — tökéletesen ért és olvas francziául; mindazáltal szokásaink szerint csak tolmácsul állal szóhat mással; a- zonban jelenleg csak nagy vezérét akarja ma- ga és ön között tolmácsul használni. En fo- gom tehát ön szavait tolmácsolni, valamint ő felsége önhöz intézendő beszédét is.

Miután e felett megegyeztünk, csupán a nagy vezér kíséretében bementünk a kioskba, hol a szultán várt reánk.

Bénevén, kerestem szememmel a szul- tánt: a kopasz terem egyik szögletében az ablak és fal között kétes világban pillantánk meg őt. Tisztelettel hajoltam meg előtte, s mi alatt hozzá közeledtem, s közte és a nagy vezér között megállottam, elég időm volt, hogy ezen futó és villanyos pillanat első hatását érez- zem és megértem, mely élethűséggel vézi be magát annak szemébe és lelkébe, ki elsőbb látja a megtartandó képet. A jelen első be- nyomás ép oly nagyszerűen megható miut kellemes volt.

Abdul Medsid koránál sokkal érettebb kifejezésű, huszonháttól huszonhét éves fiatal ember; termete magas, sugar, csinos, kelle- mes; fejt azon nemes és hajlékony maga- gatartással viseli, melyet a görög szobrokban esodálunk, s melyet a hosszú nyak és ábrá- zat szabályos hosszukósága ad. Vonásai sza- bályosak, szelidek, homloka magas, szeméi kékek, szemöldökei a kaukázusi faj ivozetes görbületét bírják, arra egyenes merevség nél- kül, ajkai domborodva nyiltak, álla, az em- beri ábrázat jellegének ezen alapja, jól kép- zett; egész valója nemes, büszke, de nyu-

gódtt fel-
annak ös-
gik; fél-
félénkség-
el némi
némit lan-
jokorán
legnagyobb
moly mé-
szik érte
mely ésa
lamely
egy nép-
terhe sze-
az ifjúsá-
fex, min-
sid képe-
egy Van
ábrázat
zünk, mi-
ki teljes
hatalmat;
ség" kivü-
élvezend
dogságot.
mert lát-
felelősség
ifjú csak
Öltö-
volt, mi-
sötét pos-
nyaka me-
latán sem
mely szá-
Keg-
engemét,
egy felh-
készségem
ben meg-
tem vele
nyes leve-
ajkamón
és monda
én pedig
társaság
csak köte-
ből is co-
ámbar ala-
ki fölkel-
dalom ese-
ő terjedel-
dézokzt
viseletene
kalmazás
ekkor, ha
Neh-
nagyobb
dottam el-
képeimből.
keresztül,
még sem
hessön. A
egyezéni-
gdn meg-
datomat,
totta kar-
szögletét
akarna be-
beszédem
néztem A
vajjon ér-
reá szava-
reám néz-
majd kom-
solytál
tökéletesen
— Arcz-
szanda, s
tekintett
moruan, s
egyesült
Azon
hogy ámb-
mában vé-
telességen
be szállan-
nek lehet-

gődt felsőbbség érzete által szelidítve látszik; annak örvend, ha szeretik, nem pedig rette-
gik; tekintetében meg van még a fiatal-
féltékenység, vonásain könnyű felhőként terül
el némi búskomolyság; magatartásában van
némi lankadság, mint oly embernél, ki ide-
jekorán sokat szenvedett és gondotkozott. De
legnagyobb hatalmat gyakorol felettünk a ko-
moly méltóság azon neme, mely mélyen lát-
szik érzeni és gondolni, és azon kifejezés,
mely csak oly embernek lehet sajátja, ki va-
lamely oly szentséget hordoz kebelén, mint
egy nép, s ki isten előtt hordozván azt, érzi
terhe szentségét; arczán tökéletesen hiányzik
az ifúság könnyűsége; inkább fiatal ponti-
fex, mint fiatal uralkodó. Ilyen Abdul Med-
sid képe; ilyennek ecselelné őt vásznára
egy Van Dik, ha volna napjainkban. Ezü
ábrázát láttára szelid elzékenyülés a mit ér-
zünk, midőn magunk előtt látjuk az embert,
ki teljes feloldozással vállalta el a legfőbb
hatalmat; ki fiatal, szép, hatalmas; s ki két-
ség kívül nagy leend egykoron, de soha se
élvezend szabadságot, gondtalanságot és bol-
dagságot. Önkenytelen szeretjük és szánjuk,
mert látszik, hogy nagyságában is mélyen érzi
felelősségének terhét. Birodalmában mindenki
ifjú csak ő nem; bölcsőjéből ült trónjára.

Öltözte egyszerű, szerény, méltóságos
volt; mindazáltal meglátó miként személye;
sötét posztó talár ömlött le redőzettelű térdéig;
nyaka meztelen; egyszerű kardjának márko-
latán sem volt semmi díszítvény. Homloka bár
mely számos csoportozatból kiemelte volná.
Kegyesen, nyájas mosolylyal idévelt ő is
engemet, s közel hajította fejét hozzám, mint-
egy felhívásul, hogy beszéljek. Előlegesen el-
készültem már néhány megmondott s lelke-
ben megmérlegelt szavakra. Ugyanis, helyze-
tem vele szemben nagyon bonyolodott és ké-
nyes lévén, nem akartam semmit kibocsátani
ajkamon azon folyúl, a mit neki mondhatnám
és mondani akartam. Ő uralkodó felség volt,
én pedig az egész világ szeme előtt egy köz-
társaság alapításában részt vettem; ő nem
csak kötelességénél fogva, de meggyőződés-
ből is conservatív; engem pedig a világ —
ámbar alaptalanul — forradalmi embernek tart,
ki fölkeltem hazám trónja ellen; ő egy biro-
dalom császára volt, én hálás idegen, kinek
ő terjedelmes országából szép birtokot aján-
dkozott vala. Mint szavaimnak egy magam-
viseletének is ezen viszonyokhoz kellett al-
kalmazva lenni. Resid paszra tekintettem
ekkor, hogy tolmácsoljan a szultánál.

Néhány szavaimat hallani, a lehető leg-
nagyobb szabadsággal és tisztasággal mon-
dottam el, hogy azok értelmét Abdul Mesid
képeből, hangomból, oly nyelv homályain
keresztül, melyet ő ugyan jól értett, de mely
meg sem apáinak nyelve, tökéletesen megért-
hessen. Miként a nagy vezérrel a kertben meg-
egyezénk, beszédem minden mondatának vé-
gén megállottam, és Resid felfogván mon-
datomat, áttolmácsolta trónának. Aztán kinyuj-
totta karjait, mintha a szultán köntössének
születét meg akarna csókolni, és térdeire
akarna borulni; én pedig tovább folytattam
beszédemet. Beszédem folytatában figyelmesen
néztem Abdul Mesid szemeit, hogy lássam
vajjon ért-e engemet, s mily hatást tesznek
reá szavaim? A mint hallgatott engem, a mint
reám nézett, s fejét néha helyeslésc jelül,
majd komoly méltósággal, majd kellemes mo-
solylyal hajtogatta: könnyen kitetszett, hogy
tökéletesen megértett.

Arcza beszédem minden benyomásait visz-
szaadta, szemei áthatották szavaimat; büszkén
tekintett rám, midőn büszkén szóltam; szo-
moruan, midőn én szomorú eszmét hoztam elő;
egyesültünk érzelemben és gondolatban.

Azon perczben, midőn említettem neki,
hogy ámbar elhatározott szándékomban biro-
dalomban végezni be napjaimat, mindazáltal kö-
telességem és a becsület kényszeritene szem-
be szállani felelősségemmel mig hazám vészély-
nek lehet kitéve, s különösen mig ottan ba-

rátaim lesznek, kiknek szolgáljak, és elleneim,
kiknek szemébe nézsek: büszkén emelte fel
szép fejét, s helyeslésc ismételt jelül kétszer
háromszor meghajította. Becsületéről beszélvén,
törökösen beszéltem, mert ezen szó és ezen
faj egyek. Kelet találta fel a kötelességben
ezen lovagiasságot, mit nyugot becsületnek
nevez.

Hasonló nemes férfias büszkeséget és
mozgásokat tanusított tartatásában, ámbar sok-
kal szerényebben fogadtá, midőn azon nemes
és nagylelkű vendégszeretetről beszéltem, me-
lyet közelebről tanusított országa egykori
ellensége gyermekei iránt, s midőn mondtam,
hogy a történelem ezen évet Abdul Mesid
nagylelkűsége évenek fogja czimzeni, kardja
márkolatát, melyre dült volt, többször meg-
forgatta kezében, elpirult és földre szegte
szemeit szerényesége érzetében.

Végezven beszédem, kissé meghajítottam
magam, hogy tisztelettel neki adjam át a szót.
A szultán megértett, fölémelte fejét, pillanatra
behunyta szemeit hogy rendbe szedje magát,
oly módon felélt nekem, miként én beszéltem
hozzá; minden mondat végén megállott, a
nagy vezér meghajolván előtte, felém fordult,
eltolmácsolta a császár szavait. Beszéde kö-
rülbelül akkora volt mint az enyém; nem kí-
vánok azonban egy nagy birodalom fejének
szájába oly szavakat adni, melyeket talán nem
vallana magának, s nem helyeselné; elég
mondanom, hogy halkán, komoly méltósággal
mondott szavai teljesek voltak jóssággal, böl-
cességel és szívességgel; kijelentette, hogy
tökéletesen érzi kényes helyzetemet, s mint
császár ő is úgy gondolkodik mint én pol-
gár; hogy ő felelősnek érzi magát egy csepp
vérért is, mely hiúságot, vagy dicsvágya ki-
elégítésért folyta, és ha tán nem bírna elég
erővel azon magas hivatásához, melyet az ég
reá bízott. Ekkor reám fűggesztette két kéz,
nyugodt s egy kevésé ábrándos szemeit, mi-
ként a víz mely csörgedezés után meg-
nyugszik.

Bemutattam azután velem volt két bará-
tomat, kikkel hasonlólag kogyesség és szí-
vességel váltott néhány szót, Resid tol-
mácsolván.

LEVELEZÉS.

Torda aprilis 15-én.

Az 1814-ik év szüle meg hazánkban a
négy éves éhséget az 1815-ik év tavaszán
mostaniakhoz hasonló szelek dühöngtek, rom-
boltak; az őszi vetéseket, főként a mezőségen
csaknem általában tevék semmivé. 1816-ban
megkezdett az éhsek szertevándorlása;
1817-ben már nem vala mód a közre á-
dott szükségén, éhségen segíteni, s ezerek
éhen halának el. Országos magtárak valamint
jelenben hiányzanak, azon időben sem valá-
nak, csak legfensőbb atyai kegyelem enyhi-
tett ingyen, s a nagyobb birtokosok kassai,
de a melyek ma üresek, jó drága pénzért.
Vajjon lefolyt negyven évek elfeledte-
tik-e, hogy egykor a mi időnkben, bár a
kopersóknak majd semmi keletök nem, még
is a sirásoknak mindennapi dolguk volt? én
hinni nem volnék hajlandó a közszükség s
ember-élet feletti gondoskodás akadályokra
nem tanál; azonban megjegyzendő: minden
időszaknak van egy bizonyos hangja, de a
mely egy rövid percz alatt hallható; ki azon
momára nem fülel, méltó hogy megéhezze,
a mellett meg is szomjuhozzék.

Becsület a kolozsvári jó hangszkarnak!
egy távoli falusi rokona nem adott volna a
borus „pinkstér” egy jó mives napol! de
bizony e tavaszért, mely hideg szelek egy jó
perczet sem.

Az 1817-dik évről résztvevő, érzékeny
honfiak sokáig könyezve beszélének, mert
egy évi éhség a népek cathalogusát nagyobb
számban csökkentette, mint a hét éves b-
r-uk háború; e csökkenés megrázó emlékét
több ezer sirdombok tartják életben ma is.

Az időnek volna parancsoló fennhangja
is, melyet minden ajkuak hallának, értenék,
ha szintén némelyek szöfogadatlank is; s
minthogy nem szónoki bő, hanem fontos
rövid beszédű, országos czéla vezető lenne,
ha levelező urak bár pár rendben korán köz-
lenék itt, ott, amott ezen népies szellemű öreg
predikátor mit tett fel 1854-re annak meg-
tanulásra, hogy ki ki ahoz képest rendelne
el házat, még pedig az okosság evangéliu-
ma szerént; hogy éhen vagy szomjan meg-
ne haljon.

Legelőbb is tehát a szomjuhozókat! Itt a
téli takarója alól felvetett s már karikákba haj-
tatott szőlő vesszők egy általában rozsak, pe-
nészések, rothadtak, fonnadtak, s tapasztalat-
ból mérém jóvalni örömtelen szüretünket!

Az ország gabnatárának, a mezőségnak
ösztivetesein a szelek nagyon segítettek, mint
ha tudták volna, hogy a napszámos drága
gyomláto kezékre szükség nem leszén. S ha
a hajó felmillek költői hangja is, mint a
hyacintok mult, s a rejtőző kék violáskák
folyó havi, hideg vagy száraz leend, s a
tavaszi vetések hikelése meghésik; a ferri
említett predikátor a megbukott pálinka nem
iszsa egyletre köszönti centurias poharát; s
már is jelenben a drágaság gyászmenetet
tartván buza-piaczainkon; jövőben rendkívüli
teletési kísérleteket tartand; az egész or-
szágban.

Torda tavasz hó 18-án.

Közhírtétel után mai napon id. b. Ke-
mény István elnökölte alatt a sós-fürdői rész-
vényesek gyűlése megtartott. A volt elnök
közmegegyezéssel f. évre is felkiáltott, s a
rendszeresített több hivatalokra is huzgalom-
ban eddig is kitünt tagtársak jelöltettek ki.

A részvényesek közt feloszandó mult
évi pénztári maradvány szönyegre jött, s mint-
hogy a részvényesek nagy számaival szemben
jutott volna anny, hogy ki-ki egy-egy sós-
perczet vehetett volna, az a fürdő körüli szük-
ségek födezésére, kenyelmek bővítésére, ut
javításra, s mi jellemzőbb, a szenvedő embe-
riség enyhítésére fordítandónak határozottat.

A meleg-fürdők hárommal fognak szapo-
rittanni; a tájék szépitése még ez évben meg-
zöldül, jövőben virágozni is fog, a ki fürdeni
jó, látni fogja fáradhatlan elnökünk szorgalmát.

A jutányos árért szolgálni kész vendég-
lős a hely színére e hó 25-kén kiköltözend,
hogy a meleg fürdésnek május 1-jén a szó-
bák megnyillassanak. Ohajandó lenne ha szá-
raz mezőink addig is feredhetnének.

S ó s h a l.

H I R F Ū Z É R.

Kolozsvár april 26-án.

April 24-ke nálunk is a legnagyobb
ünnepekkel folya le. Kilencz óraker meg-
kondultak a harangok; a piacson felállott a
katonaság, kiálltak a czéhek, s kezdődött a
menet. A hivatalok vidéki parancsnokunk tá-
bornok Chavanne ő méltóságához seréglettek,
s hódolatukat bemutaták. Köztük a város ta-
nácsa, melynek részéről a polgármester Bécs-
be lett küldetése következtében, Jónás Ferencz
ur, mint helyettes polgármester üdvözlé Fel-
séges Fejedelmünk egybekelése nagy napját.
Beszéde szövege folytán megemlíté, „mikép
a város tanácsa és v. e. közönsége nem ta-
lált szavakat voltaképen kifejezhetni örömeit,
s jó kívánatait, miket e dicsőséges egybeköt-
tetésben érez. Istentől kér áldást a szövetség-
re, s annak teljesedésébe helyezi jövőjének
minden örömeit; mélyen érzi szíve azt, hogy va-
lamint jó atya csak gyermekei boldogulásában
élhet, ugy hű gyermekek boldogok csak ugy
lehetnek, ha atyjokat annak lenni tudják.”

Mely kívánatoknak vidéki parancsnokunk
mint a város közérzületének tolmácsolatát, leg-
felsőbb helyre feljuttatását ígérte.

Erre a piaci templomba vonultak testü-
letek és nép, hol ő felsége boldogságáért
ima tartatott, melynek ünneplését a jól

szervezett zene- és énekkar nevelte; künn a felállított zászlóaljok sortúze, melyet a fellegrár úgyi adtak tovább.

Templomozás után főkörmányzónk herczeg Schwarzenberg ő magasságához vonult a díszmenet, üdvözlendő hadszeriárnokká lett, kinevezését. Onnan vidéki parancsnokunk a város házához jött, a vasárnapi bál jövedelmét, melyet főkörmányzónk 200 pfittal tetézt, kiosztani, hol 571 pfirt, 30 kr. osztott el, melyből 20 pfirt egy azon nap nősült örmesternek juttatott, a többi pedig házi szegényeknek.

A nép számára a katonai zenekar délután négy órakor a népkörben, estve kilenc órakor a város utcáin játszott, kiket valamint a tűzereket is városunk egyik polgára megvendégtelt.

A nép o. napot áldást hozónak tartja már azért is, mert oly hosszú szárazság után, ma kezdve először hullani a termékenyítő eső, a mi különben nem zavarta meg az ünnep rendét.

Mindezt estve vidéki főparancsnokunknál fényes táncvigalom zárta be, melyben a magasabb kör s főbb hivatalnokok yevének részt.

* Mult vasárnap a déli harangszó közé a vész harangjának kelle vegyülni. A sz. ferencziek zárdájá istállója vigyázatlanság vagy rossz szándék következtében lángba borult; de hála polgáraink ügyességének a tűz kevés idő alatt, a szomszédoknak tetemes kára nélkül elfojtatott.

* A Deutsch és Hrdina urak szépírási és rajziskolájokról örömmel írhatjuk, hogy megnyeré a kellő részvétet. Tanítványaik száma naponként szaporodik, a mi valószínű jele, hogy egy ilyen mű iskola nem léte leánygyermek számára eddig valóságos hiány volt.

* Mult számunkban egy állásunk hibás volt. A monostorucza földhalmján nem a gróf Mikez, hanem a gróf Nemes-ház előtt borítja a kövezetet, s a dolog historiájához tartozik megemlítenünk, hogy két halom volt, de egyike már elapadt, s reméljük, hogy nem sokára a másik is eltűnik.

A zenebarátokat figyelmeztetjük Röver ur mai hangversenyére, melynek programja igen sok érdekest igér.

* Erdélyben egy kerületi orvos-állomásra pályázat van nyitva jövő hó 15-éig. Az évi tiszteletdíj 400 frt, s utazáskor 2 forint napi díj.

* Az erd. m. kormányzóság tudatja, hogy a nagyváradi helytartósági osztály jelentése szerint Bihar megye déli és északi részében több pusztán a marhavész kitört.

* A cs. k. gyorskocsi Kolozsvár és Csernovitz közt ezután hetenként kétszer fog járni; Kolozsvárról indul minden szerdán és szombaton, d. u. 2 órakor, Csernovitzból minden kedden és szombaton 3 órakor.

A m. kormány véglegesen elhatározta Magyarhonban is országos tébolydát állítani fel. Hogy mily jó tetemény, egy ily intézet, azt nem kell magyarázni annak, a ki csak egy elmebeteg is látott.

A jelen tavaszon dühöngött tűz é-szek Magyarhonban azon hatással voltak, hogy a tűzkártérítő intézetekbe állás tetemesen gyarapult. Mennyivel jobb lett volna ha ez a szerencsétlenség bekövetkezte előtt történik, de hiába: „a magyar ember maga kárán tanul, csak hogy legalább tanulna így is.

A „Budapesti Viszhang“ május első vasárnapján újból megindul. Szerkesztője Szilágyi Virgil, főmunkatársa Vas Gereben lesz.

A Pesti Naplóból értesülünk, hogy gr. Mikó Imre ur ő exciája Pesten sajtó alá bocsátá Debreczennek: „K i ö y i e s a t a“ című hős-költeményét, s azt sajtó költségén nyomtatva, a példányokból bejövő hasznót az elhunyt nagy férfi árváinak szánta. E sokszo-

rosan nemes tett múlt, hogy a közönség élénk részvételével találkozók, mert e mű megszerzése már magában nyeresémet, s e mellett azon árnyak egyetlen öröksége, a kiknek atyja egész életét a közjóknak szentelte volt.

Franciaországban egy igen czélszerű hadi hajóhidat találtak fel, a mely kancsuk pontonokból áll, s egy negyedórányi hosszú hid összes kellőkeit négy szekéren elvihetni.

Május 1-n minden cs. kir. hivatalnok és tiszt egy ezüst éremet fog kapni, melyen Ő Felsegeik mellképe lesz, emlékül legmagasb egybekerülésükre.

Az államvasutak bevétele az év első negyedében 3,810,358 ft. volt, s e szerint az év összes bevétele mintegy 16 milliót tenne.

Csehországban egy gazda oly ökröt nevelt, a mely most 12 éves, 5 rőf hosszú, 18 markos és 22 mázsa 10 fontot nyom.

Egressy Gábor kormányi engedéllyel fogva újból vissza van adva a szinpadnak, a hol addig még senki sem póllá ki.

A művészet a harci zaj közt sem marad tétlen. A francia hadsereggel egy ügyes photograph utazik keletre, hogy a nevezetesen csatárok képeit megörökítse.

Angliában most több helyt négygyűléseket tartanak, melyekben a szónokok a népet láza dás rra ingerlik, lázadásra azon szokás ellen, miszerint az angolok eddig bajszot és szakált nem viseltek. Az egész onnan ered, mert a londoni ipartárlat óta Albion hőlyei nem tudják feledni a szárazföldi vendégek bajszait.

Arany tollu költők, Arany János „Toldy estélye“ című hős-költeményt adott el egyik pesti könyvárusnak. Kell-e ennél örvedetesebb hír az iradalom teréről?

Magyarország alvidékén folytonos szárazság uralkodik, a mi a mezei gazdáknak sok aggodalmat okoz. A templomokban buzgó fohaszokat küldtek az ég urához, termékenyítő esőért!

Agio. Bécs april 21-én: arany: 39 1/2, ezüst: 34 1/2.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS
(1-2)
3697.
M. D. C.

Árlejtési hirdetmény.

A kolozsvári cs. kir. tartományi törvényszék foglyai számára szükségelt 100 férfi- és 20 női kendervesszőn ingre, 40 czondrára és 40 nadrágra, harisnyapoztóból f. évi május 3-án delcölt 40 órákor árlejtés lesz a kolozsvárvidéki cs. kir. kat. parancsnokság irodájában, a melyre vállalkozni akarók oly megjegyzéssel szőlítanak fel, hogy minden hozzá szólni kíván az árlejtés kezdete előtt 10% bántépénzt tartozik letenni s a szállítási akart tárgyakból mintát mutatni fel.

A szállítás részletes föltételei az árlejtés kezdete előtt nyilvánosan fel fognak olvastatni, s addig is e hivatalnál megtekinthetők.

A cs. kir. kat. parancsnokságtól Kolozsvárt apr. 21-kén 1854.

MAGÁN HIRDETESEK.
(355)
Orvosi jelentés.
(2-5)

Alólrít 30 évi kórházi tapasztalásra támaszkodva LEVELEZÉS útján gyógyít minden **külső betegséget**, mely fiatalkori tapasztalatlanagságból, erős nedvvesztésből, salh. ered. valamint a **higanynyal és jódallal** visszaváltás következésként keletkezett még nagyobb rossz következményeket, mint: **bőrkiütések, ideges fejfájás, elme gyengeség, rossz kedély, szédülés, csontfájás, a tagok reszketése, vizelet-rekedés, rendetlen aranyér**, úgy szintén gyengeségen vagy túlságos ingerültségen alapuló minden altesti betegséget. Alólrít tehát elvállja a gyökeres gyógyítást, ha a beteg, a minden becületes orvosnak sajátos szoros hallgatás peccsétje alatt, azelőtt kiállott betegségeit, valamint vérmérsékét, testalkotát és más életmódját az alólrít czim alatt nyíltan és szabadon közölni nem átálja.

SELING C. A. nyug. cs. kir. bányászorvos, kiszolgált katonai főorvos, igazgató egy kerületi bányászorvos. Bécsben Dorottya-utca 1107. sz.

Fürdői jelentés.
(356)
Alólrít azon szándékkal, hogy az Ó-Rodna mellett lévő Dombáti fürdő régi jó hírebe visszahelyezze, ez ásványos fürdőintézetet kibérelte.

Middn alólrít ezt közhírré teszi, van szerencséje a t. ez. fürdővendégeknek megígérni, hogy kényelmes elszállásolás, a lehető jutányos és jó élekezlő, italokról, frissítőkről s kielégítő mulatságról gondoskodni fog. Ez által meg lesznek egyszersmind mentve a t. ez. fürdővendégek azon korábbi kellomellenségétől, hogy külön konyhát tartsanak.

Jelenltem egyszersmind, hogy az itt találató gőzfűtési készülék már teljesen helyre van állítva.

Gärtner János, szász-báti fürdő-intézet haszonbérloje.

megelőző szolgálat mellett a jutányos árakat is figyelembe vettük.
Arubollunk van orvos mellősságos Szabó József ur háza alatt a nagy-piaczón. Medgyesi és Tódorffi.

Csöd-hirdetés.
(354)
A gróf Beldi és Mikes család b. o. d. o. l. a. r. k. s. i. és nyéni birtokához tartozó erdősség ökszeru kezelésére egy erdősségi- s ha lehet mérnöki- és nyelvtani-ismerekekkel ellátott, még jó erőlen lévő egyén kerestetik erdősségnek.

Ezen állomással a) 400 pfirt évi díj b) 100 pfirt lőtarítás, c) 5% az erdő tiszta jövedelméből és d) szabad szállás van összekötve. A vállalkozók szükséges bizonyítványokkal ellátva jelentsek magokat folyó év július 1-őig vagy gróf Beldi Ferencznel, Kolozsvárt, vagy Beldi Gergelynel Brassóban. Brassó aprilis 4-kén 1854.

Eladó-jóság.
(358)
Szász-Fenesen egy szántó-kaszáló-erdő- és regalekőből álló kis részjószág örök áron eladó. Értekezhetni iránta Kolozsvárt, kalsó-szántuczai 198-dik számú házban.

A kereskedelmi és iparkamara befolyása mellett szerkeszté BERDE ÁRON, tanár. Nyomatott a rom. kath. lyc. könyvnyomóintézete betűivel.